

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ PROJE DESTEK OFİSİ

TELAT YANIK   HASAN ÖZDEMİR

2020- Erzurum

SUNUŞ

Ekonomik kalkınma anlayışı zamana bağılı olarak ve toplumdan topluma bağılı olarak değişmektedir. Fakat kim nasıl ele alırsa alsın kalkınmadaki en önemli faktörler toplumların ellerinde bulunan mevcut fiziksel kaynaklara (toprak, madenler ve su gibi) hükmedebilme kabiliyetleri ve toplumlarda bulunan insan (nüfus, tecrübe, kanaat önderleri ve müteşebbis yada girişimci) potansiyelleridir. Ancak ülkeler kalkınmak için her zaman bu Allah vergisi kaynaklara tamamen bağılı değillerdir.

Pek çok gelişmiş ülke örneğın Hollanda ve Japonya kendi öz kaynakları olmadan ticaret ve uzun vadeli planlı çalışmalarla ARGE ile zengin olmuşlardır. İngiltere örneğın 18 yy'da ülkesindeki kömür ve demir kaynaklarını pazarlamak suretiyle zengin olmuştur. Günümüzde Arap devletleri de petrol kaynaklarına sahiptir. Ancak, bazı Asya, Afrika ve Latin Amerika'da bulunan bazı ülkeler doğal kaynaklara sahip olmalarına rağmen bunları etkin şekilde kullanmayı başaramamışlar ve geri kalmışlardır.

Ülkemiz inde yukarıda arz ettiğım olumsuz benzer durumlara düşmemesi için; yapılacak iş mevcut kaynaklarımızdan maksimum derecede faydalanabilmek için bir yandan kalifiye işgücü oluşturmak, diğır yandan ARGE çalışmaları yapmaktır. Aynı zamanda da Çevre ve Kalkınma ile ilgili Dünya Komisyonunun tarifini vermiş olduğı sürdürülebilir yani gelecek nesillerin ihtiyaçlarını tehlikeye atmaksızın mevcut generasyonların ihtiyaçlarını karşılamak için yapılması gereken çevreye zararsız projelerle bu kaynakları kendi insanlarımızın hizmetine sunmaktır.

Erzurum coğrafi konum itibariyle Türkiye'nin doğuya açılan en önemli kapısıdır. Ancak zaman içinde uygulanan yanlış politikalar neticesinde şehrimiz sürekli kan kaybetmiştir. Öyle ki 17. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin İstanbul ve İzmir'den sonra üçüncü gümrük kapısı olarak faaliyet gösteren şehrimizde bugün dış ticaret neredeyse durma noktasına gelmiştir. Bölgemiz, ülkemizi doğu, güneydoğı ve kuzeydeki ülkelere bağlayan bir konumda bulunmasına, organik tarım ve hayvancılık gibi doğrudan dış ticarete kaynaklık edebilecek üretim imkanlarına sahip olmasına rağmen bunlar yeterince değerlendirilememiştir. Bu düzensizlikler ortadan kaldırılmalı ve sınır komşularımızla yapılacak ticareti geliştirecek ek tedbirler alınmalıdır

Prof. Dr. Telat YANIK

Ülkemizde Nüfus, coğrafya, bölgesel kalkınma planları, temel istatistiki göstergeler, illerin sosyoekonomik gelişmişlik sıralaması kriterleri göz önüne alınarak Türkiye’de 12 tane Düzey 1 (nüfus 150.000), 26 tane Düzey 2 (nüfus 800.000) ve 81 tane Düzey 3 (nüfus 3 milyon) İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) –Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) bölgesi tanımlanmıştır.

Şekil 1. Düzey 2 bölgeler ve kurulu ajanslar.

Şekil 2. Doğu Anadolu Projesi (**DAP**) kapsamında; Ağrı, Ardahan, Bingöl, Bitlis, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Hakkâri, Iğdır, Kars, Malatya, Muş, Tunceli, Van ve Sivas illeri bulunmaktadır

DOĞU ANADOLU PROJESİ ANA PLANI

YÖNETİCİ ÖZETİ

RAPORU HAZIRLAYAN

ORTAK GİRİŞİM
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
YÜZÜNCÜYIL ÜNİVERSİTESİ

2000

3.3. SEKTÖREL STRATEJİLER

3.3.1. Eğitim ve Sağlık

3.3.2. Tarım

3.3.3. Sanayi

3.3.4. Madencilik

I

http

Doğu Anadolu Projesi Ana Planı

3.3.5. Ulaştırma ve Haberleşme

3.3.6. Enerji

3.3.7. Çevre

3.3.8. Turizm

Türkiye'nin Bölgesel Kalkınma Projeleri

- 1.Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)
- 2.Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP)
- 3.Yeşilırmak Havzası Gelişim Projesi (YHGP)
- 4.**Doğu Anadolu Projesi (DAP)**
- 5.Zonguldak Bartın Karabük Projesi (ZBK)
- 6.Konya Ovası Projesi (KOP)

Doğu Anadolu Projesi'nin Amaçları Nelerdir?

- Gıda, tarım ve hayvancılık sektöründe verimlilik ve katma değeri artırmak
- Kiři başına düşen geliri artırıp bölgeler arasındaki ekonomik farklılıkları azaltmak
- Bölge dışına göçü azaltmak ve göçlere bağılı olarak gelişen sorunları en aza indirmek
- Kırsal ve kentsel alanlarda bölge halkının refah seviyesini yükseltmek
- Altyapı, kentleşme ve çevre koruma sorunlarını gidermek
- Bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması kapsamında ekonomiyi canlandırmak temel hedefler arasındadır.

Bölgede iklim ve kültür yapısından dolayı genellikle tarım ve hayvancılık üzerinde çalışmalar yapılmıştır.

Aşağıda DAP Bölgesinde yer alan havzalara yönelik, sektörel düzeyde acil müdahale alanları için bir dizi proje paketleri tasarlanmıştır. Sektörel önem ve değer zincirinin göz önüne alındığı bu çalışmada, doğrudan uygulamaya yönelik 10 farklı proje öngörülmüştür.

Proje Paketleri	Proje Başlıkları
Özet Proje Paketi 1	Süt Sığırcılığının Geliştirilmesi Projesi
Özet Proje Paketi 2	Besi Hayvancılığının Geliştirilmesi Projesi
Özet Proje Paketi 3	Damızlık Hayvan Yetiştiriciliği Projesi
Özet Proje Paketi 4	Yem Bitkileri Üretiminin Geliştirilmesi Projesi
Özet Proje Paketi 5	Mera Islahı ve Kullanım Verimliliğinin Geliştirilmesi Projesi
Özet Proje Paketi 6	Örgütlenme Projesi
Özet Proje Paketi 7	Geleneksel İşletmelerin Modern İşletmelere Dönüştürülmesi ve Geliştirilmesi Projesi
Özet Proje Paketi 8	Hayvan Barınaklarının Modernizasyonu Projesi
Özet Proje Paketi 9	Ürün Katma Değerinin Artırılması Projesi (Pazarlama ve Markalaşma vb.)
Özet Proje Paketi 10	Bölgeye Yönelik Spesifik Bakteriyel, Viral ve Paraziter Aşı Üretim Projesi

DOĞU ANADOLU PROJESİ (DAP) BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI
2021 YILI PROJE TEKLİF ÇAĐRISI

Prof. Dr. Osman DEMİRDÖVEN

Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığınca; 2021 yılı Yatırım Programında yer alacak programlar kapsamında, Bölge'de ihtiyaç duyulan alanlarda proje teklifi alınması ve bu projeler arasından desteklenecek projelerin belirlenmesi amacıyla Proje Teklif Çağrısına çıkılmıştır.

İlgili çağrıda; Proje önerilerinin; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının belirleyeceği usûl ve esaslara göre mevcut proje ve programlarla mükerrerlik oluşturmayacak şekilde yenilikçi destek programları tasarlamak ve uygulamak esasına uygun olması istenmiştir.

Yalnızca bölge illerimizde faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları tarafından başvuru yapılabileceği bildirilmiştir.

Son başvuru tarihi **16 Ekim 2020'dir.** (saat 23:59)

- Başvurular "Proje Yönetim Sistemi" üzerinden kurumunuz adına tanımlanan kullanıcı bilgileri ile yapılacaktır.

Mevcut kullanıcılar sisteme kendi şifreleri ile girecekler, yeni kullanıcılar ise Aşağıdaki formu doldurarak

KULLANICI BİLGİLERİ FORMU					
KURUM ADI					
	Adı Soyadı	Unvanı	T.C. Kimlik No	Cep Telefonu	E-mail Adresi
Birim Amiri					
Sistem Kullanıcısı					
Not: Sisteme girişte Kurum No olarak büyük harflerle DAP yazılacak					

ismail.eken@dap.gov.tr adresine gönderip kullanıcı bilgilerini temin ederek giriş yapabileceklerdir.

2021 yılı Yatırım Programı kesinlik kazandıktan sonra gönderilen projelerin programlar kapsamında değerlendirilmesi yapılarak uygun görülen projelerin destekleneceği vurgulanmıştır.

- Yukarıdaki esaslara göre;

Kurumsal kapasite ve beşeri kaynak konuları üzerine yapılacak projeler başta olmak üzere, ilk etapta akla gelen belli başlı programlardan örnekler verecek olursak;

1. Yem Bitkileri Üretiminin Artırılması Programı,
2. Havza Bazlı Meyvecilik ve Endüstri Bitkileri Üretiminin Artırılması Programı,
3. Et ve Süt Hayvancılığının Geliştirilmesi Programı,
4. Mera Hayvancılığının Desteklenmesi Programı,
5. Arıcılığın Geliştirilmesi Programı,
6. Kırsal Kalkınma, Yöresel Ürünlerin Üretim-Satış ve Pazarlanması Programı,
7. Tarımsal Eğitim ve Yayım Programı,
8. Sanayi Ekosisteminin Güçlendirilmesi Programı (KSS Altyapı İhtiyaçlarının Desteklenmesi),
9. Yerel Kurumların Kapasitesinin Geliştirilmesi Programı,
10. Özel Gereksinimi Olan Bireylerin Desteklenmesi Programı,
11. Kadın Dostu İlçeler Programı,
12. Eğitim, Kültür ve Sanat faaliyetlerinin desteklenmesi Programı

DAP PROJESİ ÖZET FORMATI

1. PROJENİN AMACI
2. PROJENİN GEREKÇESİ
3. FAALİYETLER
4. UYGULAYICI DESTEKLEYİCİ KURUM VE KURULUŞLAR

PROJE DÖNEMİ 2018-2023|

KALKINMA AJANSLARINA SUNULACAK PROJELERDE FORMAT

I. PROJE.....

1. TANIM .....

1.1 Başlık.....

1.2 Projenin Uygulanacağı Yer(ler).....

1.3 Proje Maliyeti ve Kalkınma Ajansından İstenen Destek Tutarı .....

1.4 Özet .....

1.5 Amaçlar .....

1.6 Gerekçelendirme .....

1.6.1 Projenin, programın hedefleri ve öncelikleri ile ilgisi .....

1.6.2 Kapsanan bölgede belirlenen ihtiyaç ve sorunların tanımlanması .....

1.6.3 Hedef grubun(ların) ve Nihai Yararlanıcıların tanımı ve tahmini sayıları .....

1.6.4 Bu hedef grubun(ların) seçilme nedenleri ve bu grupların ihtiyaçlarının ve sorunlarının tanımlanması .....

1.7 Faaliyetlerin ayrıntılı açıklaması .....

1.8 Yöntem.....	
1.8.1 Uygulama yöntemleri ve teklif edilen yöntemin nedenleri ve gerekçeleri.	
1.8.2 Projenin daha önceki başka bir projenin devamı olması durumunda, bu projenin öncekinin sonuçları üzerine nasıl inşa edileceğini anlatınız.....	
1.8.3 Proje büyük bir programın parçası ise, programa nasıl uyacağı veya programla nasıl koordine edileceğini anlatınız.....	
1.8.4 Proje takibi ve iç/dış değerlendirme prosedürleri.....	
1.8.5 Çeşitli aktörlerin projedeki rollerinin ve katılımlarının tanımlanması (yerel ortaklar, hedef gruplar vb.) ve bu rollerin onlara verilmesinin sebepleri.....	
1.8.6 Proje uygulaması için önerilen ekip.....	
1.8.7 Projelerin uygulanması için önerilen temel araçlar	
1.9 Süre ve Faaliyet Planı.....	
1.10 Performans Göstergeleri.....	
2. BEKLENEN SONUÇLAR	
2.1 Hedef gruplar/yararlanıcılar üzerinde beklenen etki	
2.1.1 Hedef Grupların/Yararlanıcıların Durumu;	
2.1.2 Hedef Grupların ve /veya Varsa Ortakların Teknik ve Yönetim Kapasiteleri;.....	
2.2 Somut Çıktılar	
2.3 Çarpan Etkileri.....	

- 2.4 Sürdürülebilirlik .....
- 2.4.1 Mali Boyut.....
- 2.4.2 Kurumsal Boyut .....
- 2.4.3 Proje, sürdürülebilir kalkınmaya ve çevrenin korunmasına itibar gösteriyor mu?.....
- 2.5 Mantıksal Çerçeve (EK C) .....
- 2.6 Görünürlük Faaliyetleri.....
- 3. PROJE BÜTÇESİ (EK B) .....
- 4. BEKLENEN FİNANSMAN KAYNAKLARI.....

II. BAŞVURU SAHİBİ .....

- 1. KİMLİK .....
- 2. BAŞVURU SAHİBİNİN BİLGİLERİ.....
- 2.1 Kuruluş ve Faaliyet Bilgileri .....
- 2.2 Yönetim kurulu / komitesinin listesi .....
- 2.3 Sermaye Yapısı .....
- 3. PROJE YÖNETME VE UYGULAMA KAPASİTESİ .....
- 3.1 Benzer Proje ve Faaliyet Tecrübesi .....
- 3.1.1 Projenin Amacı ve Yeri.....
- 3.1.2 Projenin Sonuçları.....
- 3.1.3 İşletmenizin Projedeki Rolü ve Projeye Katılım Derecesi .....
- 3.1.4 Projenin Maliyeti .....
- 3.1.5 Projeye Finansman Katkısı Sağlayanlar (İsim, Katılan Tutar).....
- 3.2 Kaynaklar .....
- 3.2.1 Gelirler .....
- 3.2.2 Mali veri .....
- 3.2.3 İşgücü/ Personel durumu .....
- 3.2.4 Ekipman ve ofisler .....
- 3.2.5 Diğer ilgili kaynaklar .....

1. Yem Bitkileri Üretiminin Artırılması

- a. Kaba yem ihtiyacının giderilmesine yönelik projeler,
- b. Silajlık yem bitkisi öncelikli olmak kaydıyla diğer yem bitkilerinin mekanizasyonun arttırılmasına yönelik projeler,
- c. Bölge şartlarına uygun verimi yüksek sertifikalı yem bitkisi tohumunun kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik projeler.

2. Havza Bazlı Meyvecilik ve Endüstri Bitkileri Üretimin Artırılması

- ✓ Kapama meyve bahçelerinin kurulması ve standartlarının arttırılmasına yönelik projeler,
- ✓ Bağların modernizasyonunun sağlanması ve yeni modern bağların kurulmasına yönelik projeler,
- ✓ Doğal formda yetişen meyve ağaçlarının aşılama yöntemi ile tarımsal üretime kazandırılmasına yönelik projeler,
- ✓ Fidan üretim merkezi kurulumuna yönelik projeler,
- ✓ Endüstri bitkileri üretim ve verimliliğinin arttırılmasına yönelik projeler,
- ✓ Meyve ve Endüstri bitkilerinin işlenmesine ve paketlenmesine yönelik tesislerin kurulumuna yönelik projeler.

3. Kırsal Kalkınma, Yöresel Ürünlerin Üretim, Satış ve Pazarlamasının Desteklenmesi

- ✓ Tarımsal pazarlama altyapısının geliştirilmesine yönelik projeler,
- ✓ Alternatif gelir kaynaklarının oluşturulmasına yönelik projeler,
- ✓ Tarımsal Faaliyetler için geliştirilen yeni teknolojilerin üreticiler tarafından kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik projeler,
- ✓ Kırsal alandaki kadınların kalkınmasına yönelik projeler,
- ✓ Kırsaldan göçün önlenmesine ilişkin ekonomik getiri sağlayacak yenilikçi projeler,
- ✓ Yöresel ürünlerin ve coğrafi işaretli ürünlerin üretim, işleme, satış ve pazarlamasına yönelik projeler.

4. Mera Destekleme Programı;

- ✓ Mera ve yaylalarda otlatmayı kolaylaştırıcı yapı ve tesis yapılmasını sağlayan projeler (gölgelek, suluk, tuzluk, kaşınma kazıkları, mera çitleri, hayvan barınakları, göçerlerin yaşam şartlarının iyileştirilmesi, otlatmayı kolaylaştırıcı tesislerin ve meralarda hayvanların sevk ve idaresini sağlayan mera yollarının yapımı),
- ✓ Çayır ve Mera alanlarında mera bitkilerinin üretimini ve besin değerini artırmak, bitki örtüsü sıklığını sağlamak amacıyla, toprak analizleriyle toprak yapısına, meranın doğal yapısına uygun gübre çeşidi belirlenerek gübreleme çalışmalarını kapsayan projeler (yalnız mera ıslahı projeleri hariç).

5. Et ve Süt Hayvancılığının Geliştirilmesi Programı;

- ✓ Soğuk süt zinciri modernizasyonuna ve oluşturulmasına dayalı projeler,
- ✓ Hayvan hastalıklarının azaltılmasına yönelik projeler,
- ✓ Et ve süt ürünlerinin kalitesi, verimliliği ve karlılığını artırmaya yönelik projeler.

6. Arıcılığın Geliştirilmesi Programı;

- ✓ Arı ürünlerinin üretim, paketlenme ve pazarlanmasına yönelik projeler,
- ✓ Arı ürünleri üretim ormanı projeleri,
- ✓ Damızlık ana arı üretim merkezleri kurulumuna yönelik projeler,
- ✓ Arı yetiştiriciliğinde kışlatmaya yönelik projeler,
- ✓ Arı ırklarının ıslahına yönelik projeler,
- ✓ Kovan malzemesi üretimine yönelik projeler,
- ✓ Üretilen balın kalite ve standardizasyonunun artırılmasına yönelik projeler,
- ✓ Organik arıcılık yetiştiriciliğine yönelik projeler.

7. Tarımsal Eğitim ve Yayım

- ✓ Başta istihdama katkısı olan, uygulamalı eğitim faaliyeti içeren projeleri,
- ✓ Bitkisel ve hayvansal üretimde verimliliğin ve kalitenin arttırılmasına yönelik eğitim projeleri,
- ✓ Toprak ve su kaynaklarının etkin ve sürdürülebilir kullanımının sağlanmasına yönelik demonstrasyon ve eğitim alanı (örn: sera, ahır vb) kurulacak projeler

8. Bölgesel Sanayi Ekosisteminin Güçlendirilmesi Programı

- ✓ Küçük Sanayi sitelerinin ihtiyaçlarına yönelik projeler (altyapı, çevre düzenlemesi vs.)

9. Yerel Kurumların Kapasitesinin Geliştirilmesi Programı

- ✓ Yerel hizmet sunumunda verimliliğin artırılmasını hedefleyen projeler,
- ✓ Hedef grubundaki idare ve kuruluşların insan kaynakları yönetimi strateji ve uygulamalarının güçlendirilmesini hedefleyen projeler,
- ✓ Hedef grubundaki idare ve kuruluşların proje yönetimi kapasitelerinin artırılmasını hedefleyen projeler,

10. Özel Gereksinimi Olan Bireylerin Desteklenmesi Programı

- ✓ Özel gereksinimli bireylerin yerel hizmetlere erişimlerini kapsayan projeler,
- ✓ Özel gereksinimli bireylere yönelik tüm eğitim ve öğretim faaliyetlerini kapsayan projeler,
- ✓ Özel gereksinimli bireylere yönelik şiddeti engellemeye yönelik projeler,
- ✓ Özel gereksinimli bireylerin işgücü piyasasına daha fazla katılımlarını sağlayan projeler,
- ✓ Özel gereksinimli bireylerin toplumsal statüsünün güçlendirilmesine yönelik projeler,
- ✓ Özel gereksinimli bireylere karşı tüm engellerin kaldırılmasına yönelik bilinçlendirme ve farkındalık oluşturmaya yönelik projeler

11. Kadın Dostu İlçeler Programı

- ✓ Kadınların yerel hizmetlere erişimlerini kapsayan projeler,
- ✓ Kadınların yerel yönetimlerin planlama ve karar alma süreçlerine katılımını sağlayan projeler,
- ✓ Kadınların ekonomik faaliyetlerinin geliştirilmesi için kadın girişimciliğine kapsayan projeler,
- ✓ Kadınlara yönelik tüm eğitim ve öğretim faaliyetlerini kapsayan projeler,
- ✓ Kadına yönelik şiddeti engellemeye yönelik projeler,
- ✓ Kadınların işgücü piyasasına daha fazla katılımlarını sağlayan projeler,
- ✓ Kadınların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştıran projeler,
- ✓ Kadının toplumsal statüsünün güçlendirilmesine yönelik projeler,
- ✓ Kadınlarda sivil toplum bilincinin oluşmasına yönelik bilinçlendirme ve farkındalık oluşturmaya yönelik projeler

12. Eğitim Kültür ve Sanat Faaliyetlerinin Desteklenmesi Programı;

- ✓ Kırsal alanlardaki eğitim kurumlarının alt yapısının iyileştirilmesi projeleri,
- ✓ Okuma alışkanlığının artırılması ve okuma kültürünü farkındalık yaratarak sürdürülebilir hale getirmeye yönelik faaliyetler,
- ✓ Okur-Yazar buluşmalarını içeren projeler,
- ✓ Spor Alanları, Butik Sinema ve Tiyatro Salonları, Kültür Merkezleri, Bilim, Sanat ve Spor Etkinlikleri, Sinema Makinesi ve Tiyatro Kostümleri alımlarını öngören vb. projeler,
- ✓ Öğrencilere/gençlere teknoloji projeleri geliştirmede gerekli temel bilgi ile teknik altyapı sağlayarak güncel teknolojileri hakkında vizyon kazandırıp, alan bazlı uzmanlaşmalarını sağlayacak yenilikçi ve özgün projeler
- ✓ Mobilite projeleri,
- ✓ Bilim, kültür ve hoşgörü ortamına katkıda bulunmak suretiyle topluma mal olmuş önemli şahsiyetlerin hayat öğretilerine ve eserlerine dikkat çekilerek, fikir ve düşüncelerinin ulusal planlamalarla ve hedeflenen eylemlerle tanıtılmasına yönelik faaliyetler
- ✓ Bölge'nin fiziki, kültürel, toplumsal ve ekonomik yapısını ve sosyal kırılganlıklarını tespit etmeye yönelik yapılacak faaliyetler/projeler
- ✓ Kamunun fiziksel altyapı imkanları kullanılarak özellikle 18 yaş altı bireylerin ilgileri ve beklentileri doğrultusunda yönelmek istedikleri sanat dalında yeteneklerini geliştirecek ve destekleyecek kapasite inşa eden projeler desteklenecektir. Müzik, tiyatro, sinema fotoğraf, resim, Türk İslam sanatları, mimari(yapı sanatı) alanlarında hobi amaçlı değil 'usta yetiştirecek' orta ve uzun vadeli hedeflere sahip sürdürülebilirliği ikna edici olan projeler
- ✓ İl veya ilçenin iklim coğrafya ve toprak örtüsünün en uygun olduğu spor dalının tespiti ortaya çıkan spor dalına yönelik fiziksel altyapı ve ekipman analizi ve sporcu yetiştirme programını bir bütün halinde içeren projeler
- ✓ 7-24 yaş arası bireylerin hayal etme, merak etme, ilgi duyma, keşfetme, tasarlama, üretme ve uygulama yeteneklerini geliştirebilecekleri ve rahatlıkla kullanabilecekleri Mucit Atölyeleri ve benzeri projeler
- ✓ Bölge illerinde, gerek ekonomik gerekse sosyal nedenlerle kısıtlı olan kültürel, sanatsal, bilimsel ve sportif etkinliklere çocukların ve gençlerin erişimini sağlayacak; bu tür faaliyetlere olan ilgi ve katılımlarını artırarak sosyal hayatta aktif olmalarını sağlayan projeler

ÖRNEK DAP PROJE ÖZETİ

Projenin Adı	Yem Bitkileri Üretiminin Geliştirilmesi Projesi
Projenin Amacı	<p>DAP bölgesinde yem bitkileri üretimi için uygun şartlara sahip bölgeler (<i>Muş, Iğdır, Erzurum Pasinler, Kars, Ardahan, Malatya ve Elazığ illerinin yer aldığı havzalar</i>) yem bitkileri üretim alanları olarak planlanıp, buralarda bölge hayvancılığının ihtiyaç duyduğu kaba ve kesif yem bitkilerinin (<i>özellikle yonca, yem bezelyesi, fiğ, tritikale, korunga, silajlık yem bitkilerinin ekimi, silaj yapımı</i>) üretilmesi için alanların bu amaca yönelik tahsisi, bu alanlarda üretilecek yemlerin yüksek oranda teşviklerle cazip hale getirilmesi ve yem üretimi için ihtiyaç duyulan alet-makine desteğinin sunulması amaçlanmaktadır.</p>

Projenin Gerekçesi

Hayvanların yaşamlarını sürdürmeleri ve kendilerinden beklenen verimin alınabilmesi için besleme çok önemlidir. Kaliteli ve uygun maliyetli yemin temini hayvancılık sektörü açısından ele alınması gereken konuların başında gelmektedir. Hayvancılık işletmelerinde giderlerin en önemli kısmını tüm giderler içinde %55-70'lik payıyla yem giderleri oluşturmaktadır. Ulusal Süt Konseyi (USK)'nin 2016 yılı verilerine göre yem maliyeti toplam maliyetin yaklaşık %55'ine karşılık gelmektedir. Karlı ve sürdürülebilir bir hayvancılık için yetiştiricilerin hayvan beslemede kullandıkları yemlerin olabildiğince fazla kısmını kendi işletmelerinde kendilerinin üretmesi gereklidir.

Doğu Anadolu Bölgesinde iklim ve coğrafi şartların etkisiyle yem fiyatları yüksektir. Bundan dolayı büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık büyük oranda, en ekonomik olacak şekilde meraya dayalı (ekstansif) olarak yapılmaktadır. Ancak mera amanejman kurallarına uyulmamasının bir sonucu olarak bölgede meraların kalitesi her geçen gün azalmakta, besleyicilik değerleri düşmektedir. Mera dönüşü yetiştiriciler ekonomik güçlerinin yetersizliği, özellikle kaba yem üretimlerinin istenilen düzeyde olmaması nedeniyle kış beslemesinde kullanacakları kaba ve konsantre yemleri yeterince temin edememektedirler. Yine bölgede kış beslemesinin saman ağırlıklı olarak yapılması, hayvan beslemede modern teknikler (*rasyon uygulamaları vs.*) yerine geleneksel yöntemlerin kullanılmasının bir sonucu olarak beslenme hastalıklarında artış, döl verimiyle ilgili sıkıntılar, ölüm oranların yüksek olması, verim (et, süt) düşüklükleri görülmektedir. Bölgede entansif yetiştiricilik yapan işletmelerin sayısının her geçen gün artmasına karşın, bu işletmelerde de en önemli sorun yem giderlerinin yüksekliği olmaktadır. Karlı, verimli ve sürdürülebilir bir hayvancılık için yemin uygun maliyetle

temininde hayvan yetiştiricilerinin kendi hayvanlarının beslenmesini karşılayacak miktarda yemi kendilerinin üretmesi esas iken, bu her zaman mümkün olamamaktadır. İklim koşulları, coğrafi şartlar, parçalı arazi yapısı nedeniyle yetiştiricilerin yeterli miktarda ekilip biçilecek alana sahip olamaması gibi sebepler bunda rol oynamaktadır. Bunların sonucunda mikro düzeyde her hayvan yetiştiricisi tarafından kendi hayvanlarına yeterli miktarda, makro düzeyde ise Doğu Anadolu Bölgesine yetecek miktarda hayvan yemi üretimi yapılamamaktadır. Yem bitkilerinin üretilmesine ilişkin olarak çok sayıda devlet teşvikleri verilmesine, bazı bölgelerde iklim ve coğrafi şartların da uygun olmasına rağmen bölge üreticilerinin yem üretimine çok sıcak bakmadıkları görülmektedir.

Hayvanların kendilerinden beklenen et, süt ve döl verimini gerektiği şekilde verilebilmeleri için dengeli şekilde beslenmeleri gerekmektedir. Bölgede özellikle hayvanların kış beslenmesinde önemli sıkıntılar yaşanmakta, birim hayvan başına verimlilik ve kalite düşük düzeyde kalmakta, hastalık ve ölüm oranları artmakta, karlılıklar azalmakta, işletmeler sürdürülebilirlikten uzaklaşmaktadırlar.

Yem bitkileri, hayvanların ihtiyaç duyduğu yemi sağlamasının yanı sıra, toprakların fiziksel ve kimyasal özelliklerine olumlu etkilerde bulunurlar. Yem bitkileri hayvan beslemede ucuz bir kaynak olmalarının yanı sıra, hayvanların sindirim sistemi mikro florası için gerekli besin maddelerini içermeleri, hayvan sağlığına olumlu katkılarının bulunması, mineral ve vitaminlerce zengin olması nedeniyle hayvan beslemede önemlidirler. Son yıllarda hayvancılık sektöründe yaşanan gelişmelerin bir sonucu olarak hayvan varlığımız içinde kültür ve melez ırk hayvanların oranı artış göstermiştir. Her geçen gün sayısı ve verim düzeyi artan hayvan varlığımızın yeterli, dengeli ve sağlıklı beslenebilmesinde gerekli olan kaba yem ihtiyacının karşılanması için yem bitkileri ekim alanlarının ve verimliliklerinin artırılması zorunlu olmuştur. Son yıllarda desteklemelere bağlı olarak yem bitkileri ekim alanlarında bir artış söz konusudur. Ancak bu artış halen mevcut hayvan varlığımızın kaba yem ihtiyacını karşılamaktan oldukça uzaktır.

Faaliyetler	<ul style="list-style-type: none"> • Yem Bitkileri Üretiminin Artırılması <p>Hayvancılığı iyi düzeyde olan ülkelerde yem bitkileri tarımı yaygın olarak yapılmaktadır. Söz konusu ülkelerde yem bitkileri ekim alanları %20-30 oranlara sahipken, ülkemizde Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının desteklemeleri sayesinde yem bitkileri ekim alanları son yıllarda artış</p>
	<p>göstererek, %10 düzeylerine çıksa da bunun yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir.</p> <p>Sorunun çözümü ülkemizde yem bitkileri ekim alanları ile alakalı olarak planlı, programlı çalışmalar yapılmalıdır. Üretimde olumlu etkiler oluşturan destekler artırılmalı ve uzun soluklu olmalıdır. Kuralığa dayanıklı yem bitkileri ekimlerine ekim nöbeti içinde yer verilerek, 4-5 milyon ha seviyelerinde olan nadas alanlarının toplam alan içindeki payı azaltılmalıdır. Üniversite, kamu ve özel sektör işbirliğinde bölgenin coğrafik, topoğrafik ve iklim şartlarına uygun, verimli yem bitkileri üretimi konusunda Ar-ge çalışmaları yapılmalı, sonuçlar sahaya aktarılmalıdır. Bölge üreticisine eğitim çalışmaları yapılarak, yem bitkileri tarımı teşvik edilmelidir.</p> <p>-Ulusal Yem Bitkileri Master Planı: Bu çalışma kapsamında, DAP bölgesinde yer alan tüm havzalarda büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık sektörünün ihtiyaç duyacağı çeşitli yem bitkilerinin analizlerinin yapılacağı ve üretimde verimin artırılıp maliyetlerin düşürülebileceği bir master plan hazırlanmalıdır. Master plan hazırlanırken havza verileri dikkate alınmalı ve plan; tohum seçiminden, sulama imkanlarına, ekim alanları seçimine, üretim biçimlerine, hasat yöntemine ve işlenme şekline vs. kadar tüm değer zincirinde yer alan fonksiyonlara yönelik olarak hazırlanmalıdır.</p>

<p>Uygulayıcı/ Destekleyici Kurum ve Kuruluşlar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı • DAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı • Kuzey Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA) • Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA) • Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA) • FIRAT Kalkınma Ajansı (FKA) • Bölge Üniversiteleri • Belediyeler • Borsalar • Ticaret Sanayi Odaları • Araştırma Enstitüleri • Damızlık Birlikleri • Üretici Birlikleri • Kooperatifler.
<p>Proje Dönemi</p>	<p>2010-2022</p>

